

Beethoven'in Opus 14/1 Piyano Sonatının İlk Muvmanına İlişkin Motifsel Yapı Analizi

Analysis of Motific Structure Related to the First Movement of Beethoven's Piano Sonata, Opus 14/1

O.Türev BERKİ*

* Hacettepe Üniversitesi, Devlet Konservatuvarı, Müzikoloji Bölümü, Ankara-TÜRKİYE

Mehmet YÜKSEL**

** Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Ankara-TÜRKİYE

ÖZET

Bu çalışmada, Ludwig van Beethoven'in Opus 14/1 Mi Majör piyano sonatının ilk muvmanı üzerinde motif bazında çok boyutlu bir analiz gerçekleştirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Analiz, form, motif, motifsel yapı*

ABSTRACT

In this study, a multi-dimensional analysis on the basis of motives has been made on the first movement of the piano sonata in E Major, Opus 14/1 by Ludwig van Beethoven.

Key Words: *Analysis, form, motive, motific structure*

1. GİRİŞ

Müzikte *motif* kavramı, “bir eserin tematik kimliğe sahip en küçük yapı birimi” olarak tanımlanabilir (White, 1994: 62; Walton, 1974: 1; Stein, 1979: 3-4). Bir motif, şaşırtıcı kısalığına ve kendi başına anlamlı bir bütün olmamasına rağmen (White, 1994: 62), ilişkin olduğu eserin pek çok noktasında aynen ya da farklılaştırılmış biçimleriyle defalarca yinelenerek “bütünlüğü sağlayıcı hayatî bir unsur” hâline dönüşür. Şu hâlde,

herhangi bir eserde form inşasına yönelik bir değerlendirme yapabilmek için genel bir biçimsel çözümleme yetersiz kalacak, motiflerin yinelenme ve eser bütününe yayılma karakteristiğinin ele alındığı bir *motifsel yapı analizi* de gerekli olacaktır.

İşte bu noktadan hareketle, özgün bir motifsel yapı analiz yönteminin geliştirileceği ve çok sesli müzik edebiyatından seçilecek çeşitli eserler üzerinde uygulanacağı bir dizi bilimsel çalışmanın gerçekleştirilmesi plânlanmıştır. Söz konusu çalışmaların ilk ürünlerine konu olarak ise, Klâsik Batı Müziği tarihinin çığır açıcı bestecilerinden ve “motiflik yazı” anlayışının en büyük ustalarından biri olan (Rosen, 1988: 189-201) Ludwig van Beethoven’ın (1770-1827) Opus 14, 1 numaralı Mi Majör piyano sonatı (Beethoven, 1980: 164-176) seçilmiş; eseri oluşturan üç *muvmandan** her birinin ayrı bir çalışmada ele alınarak analiz edilmesi hedeflenmiştir. Dolayısıyla, bu ilk çalışma, sonatın *Allegro* başlıklı ilk muvmanını kapsamaktadır.

Muvman üzerinde gerçekleştirilecek analiz, aşağıdaki dört ana ve beş alt boyuttan oluşmaktadır:

-Form analizi

- Muvmanın form öğelerini sergileme amacıyla *form analiz şemasının* oluşturulması
- Form öğelerinin muvman üzerine dağılımının grafik ile gösterimi

- Motif Analizi

- Motiflerin saptanması
- Her bir motifin, muvmanda sergilendiği ilk andan itibaren çeşitli değişikliklere uğrayıp uğramadığının belirlenmesi
- Motiflerin *orijinal* ve (varsa) *farklılaştırılmış* biçimlerinin nota ile gösterimi

- Her bir motif için *muvman üzerine dağılım* grafiğinin oluşturulması

- Ölçü adedi itibarıyla, her bir motif için *muvmanın form öğeleri üzerine dağılım* çizelgesinin oluşturulması

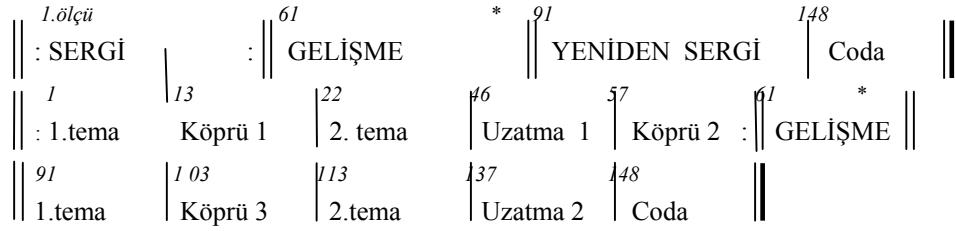
---

* Sonat, senfoni ve konçertoları oluşturan bölümler ile süit bölümleri arasında süre, tematik çeşitlilik ve yoğunluk itibarıyla büyük bir farklılık söz konusudur. Nitekim, uluslar arası terminolojide bu farklılığı ortaya koymak üzere, sonat, senfoni ve konçerto bölümleri “movement”, süit bölümleri ise “section” sözcükleri ile adlandırılmaktadır. Bu çalışmada da aynı yaklaşım izlenmiş ve analiz edilen sonatın bölümleri için dilimizde uygun bir karşılığını bulamadığımız “muvman” sözcüğü kullanılmıştır.

2. ANALİZ

2.1. Form Analizi

Muvman üzerinde gerçekleştirilen form analizi, çoğu klâsik sonatın ilk muvmanları gibi, iki temalı bir *Sonat-Allegro*'nun (Rosen, 1988: 229-261; Tovey, 1988: 70-72) varlığını ortaya koymaktadır.

* *Gelişme*'de kullanılan malzemeler:

1.tema (ölçü nr. 61-64, 81-90), yeni fikir (ölçü nr.65-80)

Şekil 1. Muvmana ilişkin form analiz şeması

Tablo 1. Form analiz şemasını oluşturan öğelerin muvman üzerine dağılımı

1. ölçü							
9							
17							
25							
33							
41							
49							
57							
65							
73							
81							
89							
97							
105							
113							
121							
129							
145							
153							
161							

1.tema	Köprü 1,2,3	2.tema	Uzatma 1,2	Gelişme	Coda
--------	-------------	--------	------------	---------	------

Tablo 3. Motif 1'in, muvmanın form öğeleri üzerine dağılımı

Form öğeleri	SERGİ					GE LİŞ ME	YENİDEN SERGİ				C O D A
	1. tema	Köprü 1	2. tema	Uzatma 1	Köprü 2		1. tema	Köprü 3	2. tema	Uzatma 2	
Form öğelerinin ölçü sayısı	12	9,5	23,75	10,75	4	30	12	10,5	23,75	10,75	15
m1' in, form öğelerinde kullanıldığı ölçü sayısı	7	8,5	4	0	4	14	7	9	4	0	14
m1' in form öğelerinde kullanılma oranı(%)	58	89	17	0	100	47	58	86	17	0	93

Tablo 3'te sergilenen bulgular ışığında, Sergi'nin %39'unu (23,5/60) ve Yeniden Sergi'nin %35'lik bir bölümünü (20/57) Motif 1'in teşkil ettiği görülmektedir. Motifin muvman genelinde kullanılma oranı ise %44'tür (71,5/162).

2.2.2. Motif 2 (m2)

Şekil 4. Motif 2'nin orijinal biçimi**Şekil 5.** Motif 2'nin farklılaştırılmış biçimleri

Tablo 5’te sergilenen bulgular ışığında, Sergi’nin %31’ini (18,75/60) ve Yeniden Sergi’nin %17’lik bir bölümünü (9,75/57) Motif 2’nin teşkil ettiği görülmektedir. Motifin muvman genelinde kullanılma oranı ise %35’tir (56,5/162).

2.2.3. Motif 3 (m3)

Şekil 6. Motif 3’ün orijinal biçimi

Şekil 7. Motif 3’ün farklılaştırılmış biçimleri

Tablo 9. Motif 4'ün, muvmanın form öğeleri üzerine dağılımı

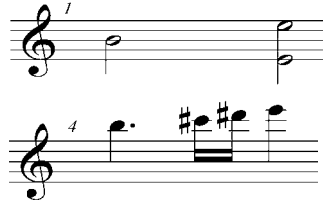
Form öğeleri	SERGİ					GE LİŞME	YENİDEN SERGİ				C O D A
	1. tema	Köprü 1	2. tema	Uzatma 1	Köprü 2		1. tema	Köprü 3	2. tema	Uzatma 2	
Form öğelerinin ölçü sayısı	12	9,5	23,75	10,75	4	30	12	10,5	23,75	10,75	15
m4' ün, form öğelerinde kullanıldığı ölçü sayısı	3	0	8	0	0	7,375	3	0	8	0	0
m4' ün form öğelerinde kullanılma oranı(%)	25	0	34	0	0	25	25	0	34	0	0

Tablo 9'da sergilenen bulgular ışığında, Sergi'nin % 18'ini (11/60) ve Yeniden Sergi'nin % 19'luk bir bölümünü (11/57) Motif 4'ün teşkil ettiği görülmektedir. Motifin muvman genelinde kullanılma oranı ise % 18'dir (29,375/162).

3. SONUÇ ve TARTIŞMA

Ludwig van Beethoven'ın Opus 14/1 piyano sonatının ilk muvmanına ilişkin olarak gerçekleştirilen analiz, bestecinin motifsel yapı anlayışına ışık tutacağına inandığımız şu önemli bulguları ortaya çıkarmaktadır:

1. Saptanan dört motif arasında, muvmanda kullanılma yüzdelerine göre ilk sırayı Motif 1 almakta (%44), bu motifi, sırasıyla Motif 2 (%35), Motif 4 (%18) ve Motif 3 (%13) izlemektedir.
2. Motif 1'i oluşturan *si* ve *mi* sesleri (Şekil 2), Motif 3'ün orijinal biçiminde de ilk ve son nota olarak karşımıza çıkmaktadır (Şekil 5). Başka bir ifadeyle, *si* ve *mi*, bu iki motifte de ortak seslerdir. Motif 3'ün diğer sesleri olan *do diyez* ve *re diyez* ise, *si* ve *mi* arasında yalnızca "geçit ses" işlevi taşımaktadır ve bu hâliyle ihmal edilebilir önemdedir. Şu hâlde, Motif 3'ün gerek orijinal, gerekse farklılaştırılmış biçimlerine, aslında Motif 1'in kaynaklık ettiği söylenebilir.

Şekil 10. Motif 1 ve Motif 3'ün karşılaştırılması

3. Benzer bir durum, Motif 2 ile Motif 4 arasında da söz konusudur. Bilindiği üzere, Motif 2'nin farklılaştırılmış biçimlerinden ilkinin dört sekizlik nota oluşturmaktadır (Şekil 4). Beş notalı Motif 4'ün ilk dört sesi de yine sekizlik değerdedir (Şekil 7,8). Şu hâlde, Motif 2'yi, Motif 4'ün “ritmik” kökeni olarak yorumlamak yanlış olmayacaktır.

Şekil 11. Motif 2 ile Motif 4'ün karşılaştırılması

4. Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda, söz konusu dört motifi, temelde ikiye indirgemek ve muvmanın tüm motifik yapılanmasını yalnızca Motif 1 ve Motif 2 ile açıklamak mümkündür. Bu durum, bizlere klâsik bir Sonat-Allegro'nun karakteristik özelliği olan “iki karşıt tema” (duality) kavramını anımsatmaktadır: Eser, temelde iki tema ve iki motiften meydana gelmiş ve “duality” prensibi, -şaşırtıcı bir ustalıkla- besteci tarafından “motif ortamı”na uyarlanmıştır. Üstelik, bu iki motif, 47,5 ölçü boyunca “üst üste” kullanılmış; başka bir ifadeyle, eserin üçte birine yakın bir bölümünde “duality” unsuru aynı anda sergilenmiştir.
5. Eserin 22.-23. ölçülerinde 2. temanın başladığı ve söz konusu temanın ilk beş notasını da Motif 4'ün oluşturduğu bilinmektedir. Ancak bu, Motif 4'ün ilk kullanımı değildir; söz konusu motife, daha ilk temanın sergilenmekte olduğu 9.-10. ve 11.-12. ölçülerde de rastlanmaktadır. Henüz sergilenmemiş bir temaya ilişkin bir “ipucu” olarak değerlendirilebilecek bu ilginç nokta, eserin birbirinden farklı karaktere sahip iki teması arasında âdeta “gizli bir bağlantı” olarak yorumlanabilir.

4. EK: Motiflerin Nota Üzerinde Gösterimi

The image displays a musical score for piano, marked "Allegro". The score is written in G major (one sharp) and 2/4 time. It consists of 13 systems of staves, each containing a grand staff (treble and bass clefs). The music features a variety of rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. There are several measures with dynamic markings such as *pp* (pianissimo) and *mf* (mezzo-forte). The score includes various musical notations such as slurs, ties, and phrasing slurs. The piece concludes with a double bar line and repeat signs.

The image displays a page of musical notation, likely a score for a piano piece. It consists of 11 systems of staves, each containing a treble and bass clef staff. The music is written in a key with one sharp (F#) and a 3/4 time signature. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, slurs, and dynamic markings like 'p' and 'f'. The piece concludes with a double bar line and repeat signs.

The image displays a page of musical notation for piano, consisting of 12 systems of staves. Each system contains a treble clef staff and a bass clef staff. The music is written in a key signature of two sharps (F# and C#) and a 3/4 time signature. The notation includes various musical symbols such as notes, rests, slurs, and dynamic markings like 'p' (piano) and 'pp' (pianissimo). The piece appears to be a single melodic line with a harmonic accompaniment. The page is numbered 163 in the top right corner, and the journal information is in the top left corner.

KAYNAKLAR

- Beethoven, L. v., Klaviersonaten-Band I, München, 1980, G. Henle Verlag.
Rosen, C., Sonata Forms, New York, 1988, W. W. Norton and Company Inc.
Stein, L., Structure and Style – The Study and Analysis of Musical Forms, 1979, Summy-Birchard Inc.
Tovey, D. F., A Companion to Beethoven's Pianoforte Sonatas, London, 1988, The Associated Board of The Royal Schools of Music.
Walton, C. W., Basic Forms in Music, New York, 1974, Alfred Publishing Co., Inc.
White, J. D., Comprehensive Musical Analysis, Florida, 1994, The Scarecrow Press, Inc.